

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
НАУКОВО-ДОСЛІДНИЙ ЦЕНТР ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПРОБЛЕМ РОЗВИТКУ

КАНОВА ОЛЕКСАНДРА АНДРІЇВНА

УДК 338.984

**ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ ДЕРЖАВИ НА
ЗАСАДАХ ПАРТНЕРСТВА**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Харків – 2021

Дисертацією є рукопис

Роботу виконано в Харківському національному економічному університеті імені Семена Кузнеця, Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник – кандидат економічних наук, доцент
Красноносова Олена Миколаївна,
Науково-дослідний центр
індустріальних проблем розвитку НАН України,
старший науковий співробітник відділу
макроекономічної політики та регіонального
розвитку;
Харківський національний
економічний університет імені Семена Кузнеця,
доцент кафедри менеджменту та бізнесу

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Гриценко Лариса Леонідівна,
Сумський державний університет,
завідувачка кафедри фінансів, банківської справи
та страхування;

кандидат економічних наук
Підгаєць Сергій Васильович,
ТОВ «ФК «Контрактовий Дім», м. Київ,
представник.

Захист відбудеться «27» квітня 2021 року о 13⁰⁰ на засіданні спеціалізованої вченої ради, шифр Д 64.251.01, у Науково-дослідному центрі індустріальних проблем розвитку Національної академії наук України за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1а, 5 поверх.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку НАН України за адресою: 61166, м. Харків, пров. Інженерний, 1а.

Автореферат розісланий «26» березня 2021 р.

Т. в. о. вченого секретаря
спеціалізованої вченої ради

Н. В. Белікова

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Питання забезпечення сталого розвитку економічної системи держави є надзвичайно актуальними для України у зв'язку з ухваленням на Саміті ООН зі сталого розвитку, який мав місце у 2017 році, 17 глобальних Цілей сталого розвитку на період до 2030 року. Відповідно до цього документа було ухвалено проєкт Стратегії сталого розвитку України до 2030 року. Позиції країни у міжнародних рейтингах не є високими. Так, за даними рейтингу The Worldwide Governance Indicators, країна дещо покращила свої позиції за показниками управління, а саме: за показником «гласність і підзвітність» з 13 місця у 2018 році Україна перемістилася на 11 місце у 2019 році, «політична стабільність і відсутність насильства» – з 9 на 8 місце, «контроль корупції» – з 13 на 12 місце. Водночас позиція за показниками «ефективність уряду», «нормативна якість» та «верховенство права» були без змін і становили 9, 10 та 13 місця відповідно. Ці позиції свідчать про успіхи у реалізації реформ, які були заплановані владою та охоплюють усі сфери суспільного життя.

Реформування економічної системи держави має будуватися на розробці ретельних планів розвитку, адже планування є базовою функцією управління, що забезпечує функціонування економічної системи та її збалансованість. Роль держави в забезпеченні сталого соціально-економічного розвитку економічної системи є первинною. Саме публічні інститути несуть відповідальність за формування напрямів і пріоритетів розвитку економічної системи держави. Формування конкурентоспроможної економіки вимагає залучення значних ресурсів, які не можуть бути надані лише за рахунок публічного сектора. Розроблені та прийняті програми розвитку не отримують належних ресурсів, тому або не реалізуються взагалі, або реалізуються не повною мірою. Так, за 2015–2018 рр. повністю або частково виконувались 76,3 % від запланованих державних цільових програм. А за 2007–2018 рр. фактичні обсяги фінансування таких програм становили лише 27,5 % від передбачених у проєктах. Водночас побудова партнерських відносин із залученням зацікавлених сторін може значним чином підвищити успішність реалізації планів. Станом на 2019 рік до переліку інвестиційних проєктів, унесених до державного реєстру, включено 61 проєкт із загальним обсягом фінансування 80,99 млрд грн. Близько 22 % з них були ініційовані приватним сектором. Бенефіціарами всіх цих проєктів є комунальні підприємства.

Дослідженню проблем сталого розвитку національних економічних систем присвячено ряд праць учених-економістів, таких як: І. Булеєв, А. Гальчинський, М. Кастельс, О. Лайко, О. Манойленко, В. Мікловда, В. Микитенко, П. Самуельсон, М. Скрипниченко, Й. Шумпетер та ін. Питання планування розвитку економічних систем висвітлені в роботах таких науковців, як: О. Алимов, С. Біла, Б. Буркинський, М. Кизим, М. Портер, В. Хаустова, І. Ялдин, І. Ярошенко та ін.

Розробка та реалізація планів розвитку економічної системи держави можуть бути найбільш ефективними за умови застосування партнерського підходу. Особливості використання партнерських засад задля розвитку національних економічних систем досліджуються в працях таких науковців, як: Б. Данилишин, Л. Гриценко, І. Запатріна, В. Мамонова й ін.

Однак не є достатньо розробленими питання планування розвитку економічної системи держави на засадах партнерських відносин між представниками бізнесу та державою, що свідчить про актуальність вибору теми дисертації, яка розкривається у меті та завданнях дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію було виконано відповідно до планів науково-дослідних робіт Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця (ХНЕУ ім. С. Кузнеця) та Науково-дослідного центру індустріальних проблем розвитку (НДЦ ІПР) НАН України. Результати дослідження використано при виконанні науково-дослідних робіт ХНЕУ ім. С. Кузнеця: «Концептуальні засади управління сучасними підприємствами» (№ державної реєстрації 0111U005795), у межах якої здобувачем розроблено теоретичні основи партнерства як складової розвитку економічної системи; «Методичні засади гармонізації взаємодії підприємства із зовнішнім середовищем» (№ державної реєстрації 0117U000428), у межах якої здобувачем сформовано комплекс заходів щодо забезпечення розвитку партнерських відносин між підприємцями та публічним сектором економіки; при виконанні науково-дослідної роботи у НДЦ ІПР НАН України за темою «Стратегування економічної політики для України» (№ державної реєстрації 0116U006999) здобувачем було підготовлено пропозиції щодо організації стратегічного планування розвитку економічної системи держави.

Мета і завдання дослідження. Метою дисертаційної роботи є обґрунтування та розроблення теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо вдосконалення планування розвитку економічної системи держави на засадах партнерства.

Для досягнення поставленої мети у роботі сформульовано та вирішено такі завдання:

- визначити учасників процесу стратегічного планування залежно від ступеня та характеру їх залучення до цього процесу;
- узагальнити специфіку реалізації партнерських відносин в Україні та довести її вплив на розвиток економічної системи держави;
- удосконалити організаційне забезпечення реалізації проєктів на засадах партнерських відносин, що мають місце в Україні;
- визначити мінімальні вимоги до рівня якості державних цільових програм для досягнення певного рівня успішності їх реалізації;
- сформулювати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору форми партнерства при здійсненні стратегічного планування розвитку

економічної системи держави.

Об'єктом дослідження є процес планування розвитку економічної системи держави.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних положень, методичних підходів і практичних рекомендацій щодо планування розвитку економічної системи держави на засадах партнерських відносин.

Методи дослідження. Дисертація базується на фундаментальних положеннях економічної теорії, діалектичному підході до визначення сутності ключових категорій і їх взаємозв'язків, методологічних і методичних результатах, викладених у наукових працях вітчизняних і закордонних учених стосовно питань, що складають предмет дисертаційної роботи.

Для досягнення поставленої в роботі мети використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження: *теоретичне узагальнення* – для визначення змісту понять: економічна система, сталий розвиток, стратегія, публічно-приватне партнерство; *аналізу та синтезу* – для дослідження складових розвитку економічної системи держави та державної регламентації, а також для створення аналітичної бази планування розвитку адміністративних територій України; *кореляційно-регресійний аналіз* – для встановлення взаємозв'язку між формами фінансової підтримки проєктів і рівнем їх реалізації; *графічний* – для унаочнення емпіричних даних і схематичного подання основних теоретичних і прикладних положень дисертаційної роботи; *таксономічного аналізу* – для визначення рівня соціально-економічного розвитку адміністративних територій у державі; *кластерного аналізу* – для групування адміністративних областей України за ознаками стану економічних систем; *теорію логіки та метод структурно-логічного аналізу* – для розроблення структурної моделі механізму публічно-приватного партнерства в стратегічному плануванні розвитку економічної системи держави, а також структурно-функціональної схеми державної регламентації та підтримки розвитку адміністративних територій в Україні; *абстрактно-логічний метод* – для теоретичних узагальнень і формулювання висновків дослідження.

Інформаційну базу дослідження склали законодавчі та нормативно-правові акти органів державної влади й управління, вітчизняна і зарубіжна наукова література, статистичні дані Державної служби статистики України, Міністерств і відомств, звітно-аналітична інформація міжнародних статистичних організацій.

Наукова новизна дисертаційної роботи полягає у розвитку теоретичних положень, розробці методичного забезпечення та практичних рекомендацій щодо удосконалення планування розвитку економічної системи держави на засадах партнерства. Зокрема, найбільш вагомими результатами, що характеризують наукову новизну дослідження, полягають у такому:

удосконалено:

методичний підхід до визначення дієвості форм фінансової підтримки розвитку економічних систем, який, на відміну від наявних, ґрунтується на інструментарії кореляційного аналізу, що дало змогу довести наявність взаємозв'язків між різними формами фінансової підтримки реалізації проєктів та рівнем розвитку адміністративних територій України;

дістали подальшого розвитку:

методичний підхід до визначення пріоритетів у ході вибору форми партнерських відносин, який, на відміну від наявних, складається з 6 етапів: формування бази даних державних цільових програм; оцінка характерних особливостей державних цільових програм; оцінка використання партнерства в рамках реалізації державних цільових програм; оцінка успішності реалізації державних цільових програм; визначення мінімальних вимог до якості програм для досягнення певного рівня успішності їх реалізації залежно від рівня масштабності проєктів; формування аналітичної бази для визначення ролей учасників партнерських відносин, що дає змогу сформулювати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору форми партнерства у ході здійснення стратегічного планування розвитку економічної системи держави;

методичний підхід до оцінки якості партнерських відносин у державних цільових програмах, який, на відміну від наявних, включає масштабність проєкту, а саме: кількість завдань, що мають бути виконані; кількість заходів, що реалізуються в рамках виконання завдань; кількість основних виконавців, задіяних у програмі, та ступінь їх участі; тривалість програми; кількість очікуваних результатів; передбачена вартість реалізації завдань, що дає змогу визначити вимоги до партнерів для досягнення певного рівня успішності реалізації програми;

методичний підхід до визначення учасників процесу планування за категоріями, який, на відміну від наявних, розрізняє їх залежно від ступеня та характеру залучення до процесу та передбачає розподіл на три групи: ключові учасники, першочергові та другорядні зацікавлені сторони, з яких одна включає державну та громадську компоненти, що дало змогу розподілити зобов'язання між усіма групами учасників;

організаційний підхід до формування механізму реалізації партнерських проєктів в Україні, який, на відміну від наявних, узагальнює основні системоутворюючі елементи планування, що дало змогу проаналізувати специфіку партнерських відносин і її вплив на розвиток економічної системи держави.

Практичне значення отриманих результатів. Наукові результати дисертаційної роботи, що мають прикладний характер, знайшли практичне застосування у навчальному процесі кафедри менеджменту та бізнесу Харківського національного економічного університету імені Семена Кузнеця при викладанні курсів «Державне та регіональне управління», «Управління бізнес-процесами» (довідка б/н від 11.01.2021 р.), а також у практичній діяльності Регіонального відділення Всеукраїнської громадської організації «Український союз промисловців і підприємців» Об'єднання промисловців і підприємців Харківської області (довідка № 341/1/2 від 15.09.2020 р.) та відділу проблем науково-технічного і економічного прогресу регіону Північно-Східного наукового центру НАН і МОН України (довідка № 01-06/66 від 09.09.2020 р.).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійною науковою працею. З наукових публікацій, що надруковані у співавторстві, в дисертаційній роботі використано лише ті положення, які є результатом особистого дослідження автора. Особистий внесок автора у роботах, що виконані у співавторстві, представлено у списку публікацій, наведених у авторефераті.

Апробація результатів дисертації. Основні теоретичні положення, методичні

розробки та висновки, викладені в дисертації, апробовано на міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференціях, а саме: «Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики» (м. Харків, 22–23 листопада 2011 р.); «Сталий розвиток підприємств, регіонів, країн» (м. Дніпропетровськ, 5–7 листопада 2012 р.); «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (м. Харків, 24–25 березня 2016 р.); «Системи розробки та постановки продукції на виробництво» (м. Суми, 17–20 травня 2016 р.); «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (м. Харків, 30–31 березня 2017 р.); «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (м. Харків, 29–30 березня 2018 р.); «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (м. Харків, 18–19 березня 2019 р.); «Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика» (м. Харків – м. Торунь, 3–4 березня 2020 р.); «Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця (м. Харків, 26–27 листопада 2020 р.).

Публікації. За результатами наукових досліджень автором опубліковано 16 наукових праць загальним обсягом 5,94 ум. др. арк., особисто автору належить 5,81 ум. др. арк., серед яких: 1 розділ – у колективній монографії, 6 статей – у наукових фахових виданнях, у тому числі 4 статті – у наукових фахових виданнях України, 1 стаття – у науковому фаховому виданні іншої держави та 1 стаття – у виданні України, яке включене до міжнародних наукометричних баз, та 9 публікацій за матеріалами конференцій.

Структура та обсяг дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Основний зміст дисертації викладено на 273 сторінках. Робота містить 60 таблиць, 35 рисунків, 7 додатків. Список використаних джерел налічує 360 найменувань.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

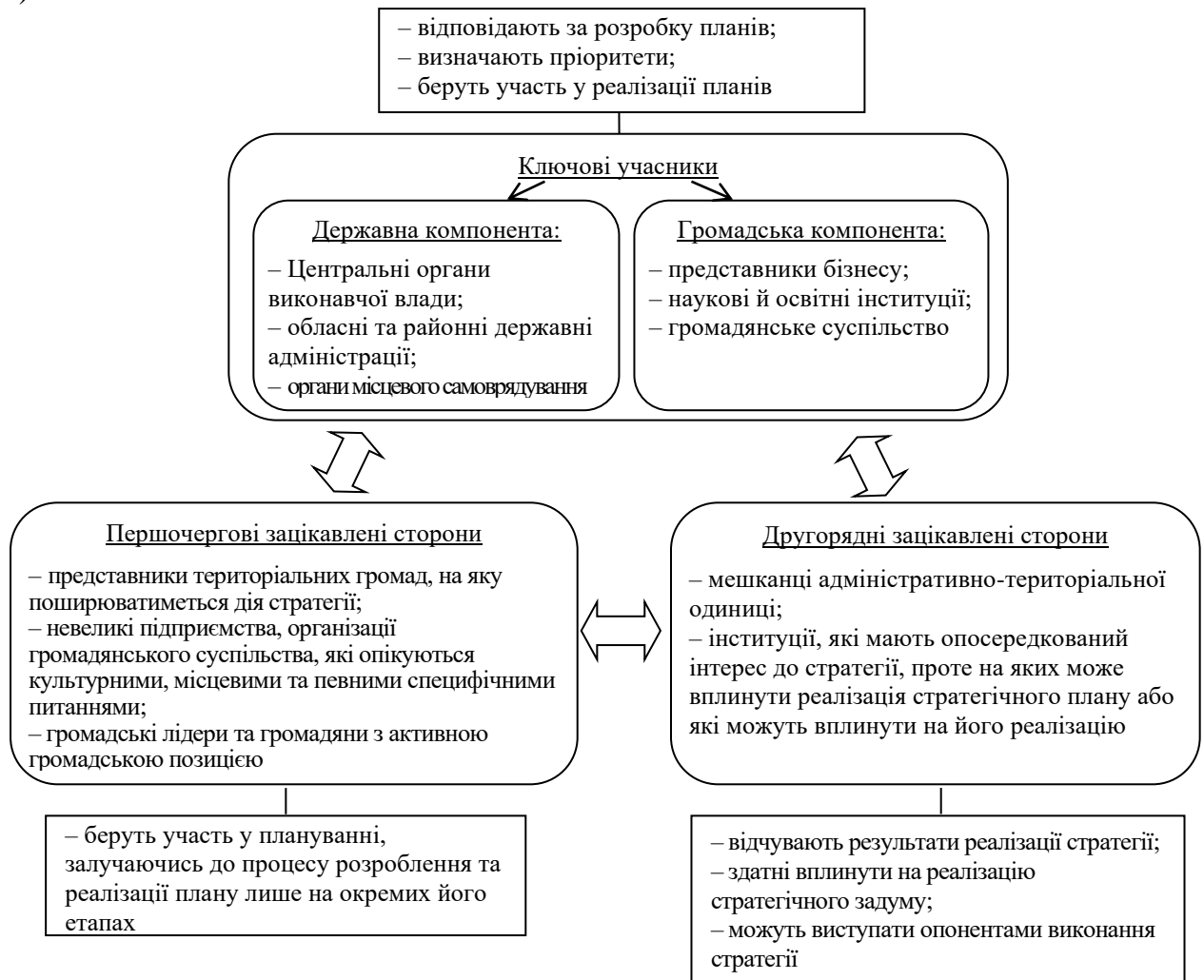
У вступі обґрунтовано актуальність теми дисертації, сформульовано мету, об'єкт, предмет, задачі дослідження, викладено методи дослідження, відображено наукову новизну та практичне значення одержаних результатів, наведено дані щодо апробації результатів дослідження.

У першому розділі – «Теоретичні аспекти планування розвитку економічної системи держави» – узагальнено теоретичне підґрунтя та визначено складові сталого соціально-економічного розвитку економічної системи держави; зазначено основних учасників планування розвитку економічної системи держави, а також підходи до його організації; розроблено структурну модель механізму реалізації партнерських проєктів у рамках планування розвитку економічної системи держави, відповідно до якої проведений аналіз окремих аспектів партнерських відносин в Україні.

Задля визначення ключових складових розвитку економічної системи держави узагальнено наявні підходи до розуміння змісту поняття «економічна система», визначено її властивості, а також наведено аспекти розвитку економічних систем. Доведено, що сталий розвиток економічної системи держави полягає у досягненні балансу в реалізації взаємопов'язаних і взаємообумовлених цілей за трьома складовими розвитку: за економічною складовою – економічне зростання територій і відповідне підвищення конкурентоспроможності (збільшення кількісних показників-стимуляторів, зменшення –

дестимуляторів та позитивні якісні зміни); за соціальною складовою – підвищення рівня життя населення; за екологічною складовою – забезпечення екологічної безпеки та покращення екологічної ситуації.

Складання ієрархічної системи прогнозних і планових документів з соціально-економічного розвитку України дозволило визначити основних учасників процесу планування за категоріями залежно від ступеня та характеру залучення до процесу (рис. 1).

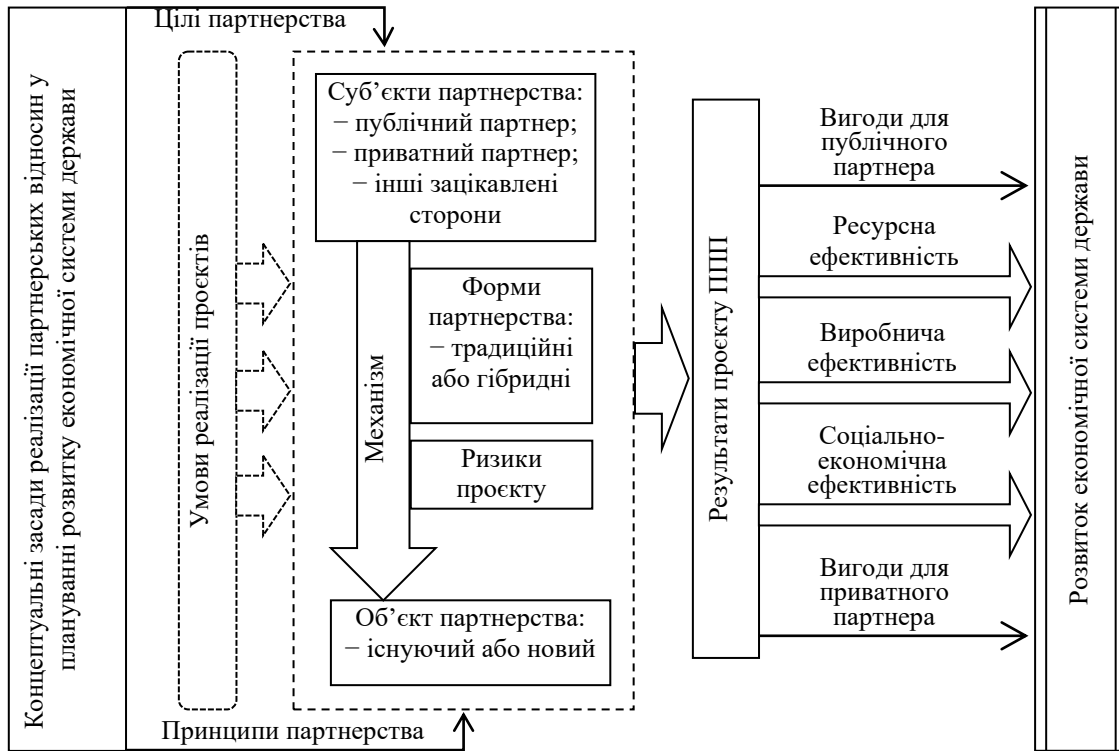
Рис. 1. Основні учасники планування розвитку економічної системи держави

Цей методичний підхід передбачає розподіл учасників на три групи (ключові учасники, першочергові та другорядні зацікавлені сторони), одна з яких включає державну та громадську компоненти.

Задля обґрунтування доцільності партнерських відносин у ході планування та реалізації заходів щодо розвитку економічної системи держави проведено теоретичне узагальнення підходів до організації планування розвитку економічної системи держави.

Для проведення аналізу специфіки партнерських відносин в Україні та їх впливу на розвиток економічної системи держави розроблено структурну модель механізму реалізації партнерських проєктів в рамках планування розвитку економічної системи держави. Ця модель складається з основних системоутворюючих елементів (рис. 2).

Рис. 2. Структурна модель механізму реалізації партнерських проєктів у рамках планування розвитку економічної системи держави

Відповідно до наведеної структурної моделі проаналізовано наявне нормативно-правове забезпечення партнерських відносин в Україні та сформульовано основні елементи механізму реалізації партнерства згідно з законодавством України. У цілому побудова партнерських відносин регулюється низкою законодавчих актів, які вимагають використання різної логіки при застосуванні партнерських засад у плануванні розвитку економічної системи держави. Реалізація партнерських проєктів обмежується договірною формою, що звужує перспективи застосування інших форм, які зустрічаються у світовій практиці.

Проведене теоретичне узагальнення основних аспектів планування розвитку економічної системи держави виявило доречність застосування партнерського підходу задля забезпечення якісного результату.

У другому розділі – «Аналітичне забезпечення планування розвитку економічної системи держави» – узагальнено міжнародний досвід щодо реалізації і регламентації програм, які базуються на партнерських засадах; узагальнено наявні підходи до аналізу й оцінки розвитку економічної системи держави, на основі чого розроблено методичний підхід до визначення рівня соціально-економічного розвитку адміністративної території, який базується на розрахунку інтегрального показника розвитку за трьома складовими, враховуючи специфіку території; побудовано структурно-функціональну схему державної регламентації і підтримки розвитку адміністративних територій в Україні з позиції інституційно-організаційного забезпечення, інструментального забезпечення та фінансового забезпечення їх

розвитку; визначено дієвість різних форм фінансової підтримки розвитку територій, а також виявлено залежність між формою фінансової підтримки та рівнем розвитку економічної системи, відповідно до чого проведено групування адміністративних областей України.

Узагальнення світового досвіду реалізації партнерських проєктів дозволило побудувати профілі країн, згрупованих за регіональною ознакою і за рівнем доходу, зважаючи на такі критерії розвитку партнерства, як: підготовка до партнерства; відбір приватного партнера; управління контрактами; управління ініціативними пропозиціями.

У своїй групі («Європа та Центральна Азія») Україна відноситься до провідних країн, адже її загальна середня оцінка за рівнем розвитку публічно-приватного партнерства становить 252 бали, у той час, коли середня оцінка у групі дорівнює 204 бали; країна-лідер (Литва) має 315 балів. Таким чином, були проаналізовані ключові аспекти реалізації партнерства в країнах, близьких за своїм профілем до України, відповідно до етапів життєвого циклу проєктів. У результаті чого було визначено, що найбільш суттєвими недоліками України порівняно з іншими країнами виділяються показники процесу управління контрактами (тобто безпосередньо інвестиційний та експлуатаційний етапи життєвого циклу проєктів).

Для цілей державного управління розвитком економічної системи держави, зокрема його планування, актуальною задачею є дослідження динаміки рівня розвитку її адміністративних територій.

Задля визначення дієвості основних форм фінансової підтримки держави проведений кореляційний аналіз, результати якого допомогли встановити наявність істотних взаємозв'язків між різними формами державної фінансової підтримки розвитку територій, а саме: фінансовими ресурсами, що надходять із державного бюджету, місцевих бюджетів та інших джерел, і рівнем розвитку адміністративних територій України (табл. 1).

Отже, визначено що між результатами реалізації партнерських проєктів і джерелами фінансування у державних програмах наявний сильний зв'язок. При чому в окремих випадках суттєвим є лише факт надходження коштів із визначеного джерела, а в інших – важливою є структура джерел залучення фінансових коштів.

Таблиця 1

Взаємозв'язок між результатами реалізації партнерських проєктів і характером їх фінансування

Група регіонів, склад групи	Опис групи	Залежність джерел фінансування та рівня соціально-економічного розвитку регіонів
1	2	3
1. Промислові регіони з вищим рівнем розвитку 4 регіони: Дніпропетровська, Донецька, Київська, Харківська	Спрямованість: промислові регіони. Середнє значення за економічною і соціально складовими є вищим за середнє за державою; за екологічною складовою – нижчим за середнє за державою. Комплексний інтегральний показник рівню соціально-економічного розвитку регіонів є вищим за середній за державою	Наявний сильний позитивний зв'язок при фінансуванні <i>соціальних програм</i> : – кореляція між обсягами фінансування, залученими за рахунок коштів <i>державного бюджету</i> , та рівнем розвитку регіонів дорівнює 0,738 (коефіцієнт детермінації – 0,544); – кореляція між обсягами фінансування, залученими за рахунок коштів <i>місцевих бюджетів</i> , та рівнем розвитку регіонів дорівнює 0,723 (коефіцієнт детермінації – 0,523)

Продовження табл. 1

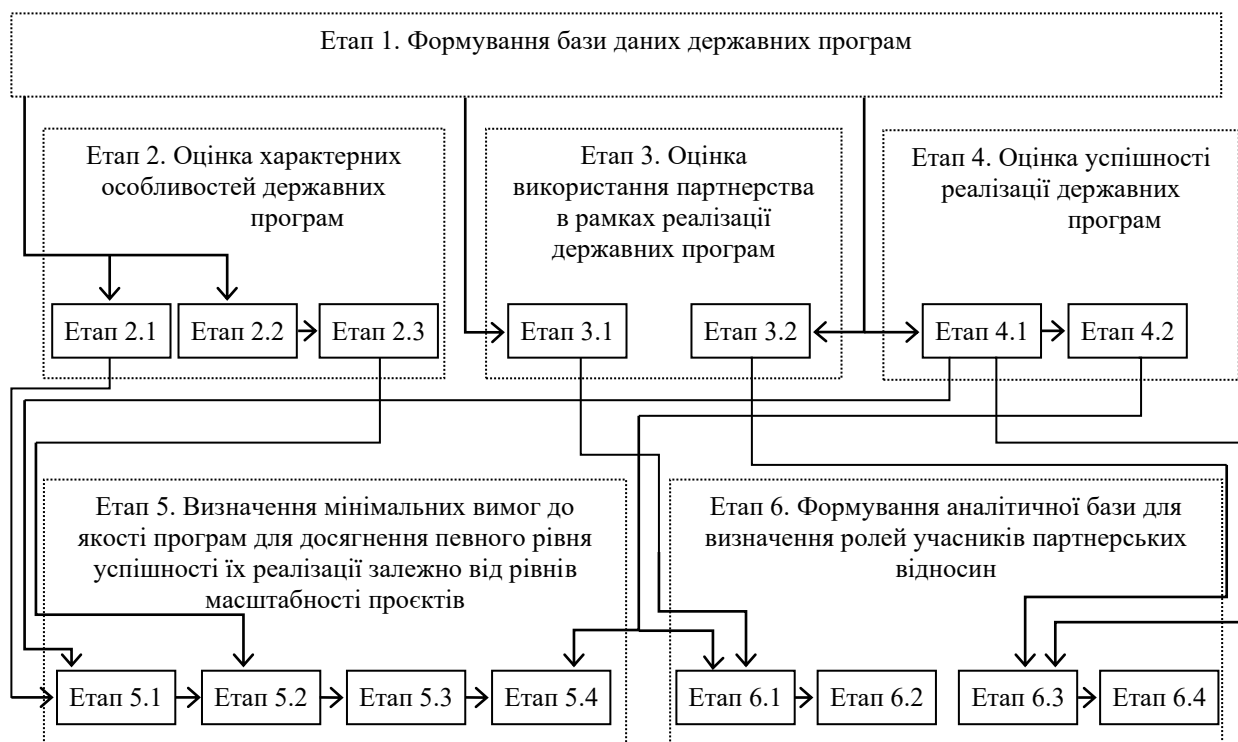
1	2	3
<p>2. Промислові регіони з нижчим рівнем розвитку</p> <p>2 регіони: Запорізька, Луганська</p>	<p>Спрямованість: промислові регіони.</p> <p>Середнє значення за економічною і соціальною складовими є нижчим за середнє за державою; за екологічною складовою – вищим за середнє за державою.</p> <p>Комплексний інтегральний показник рівню соціально-економічного розвитку регіонів є нижчим за середній за державою</p>	<p>Наявний сильний позитивний зв'язок при фінансуванні <i>соціальних програм</i>:</p> <p>– кореляція між обсягами фінансування, залученими за рахунок коштів <i>місцевих бюджетів</i>, і рівнем розвитку регіонів дорівнює 0,722 (коефіцієнт детермінації – 0,522).</p> <p>Наявний сильний зв'язок при фінансуванні <i>екологічних програм</i>:</p> <p>– кореляція між обсягами фінансування, залученими за рахунок коштів <i>державного бюджету</i>, та рівнем розвитку регіонів дорівнює 0,796 (коефіцієнт детермінації – 0,694); проте кореляція між часткою державного бюджету у фінансуванні програм, і рівнем розвитку дорівнює -0,894 (коефіцієнт детермінації – 0,8);</p> <p>– кореляція між обсягами фінансування, залученими за рахунок коштів <i>місцевих бюджетів</i>, і рівнем розвитку регіонів дорівнює 0,893 (коефіцієнт детермінації – 0,797); проте кореляція між часткою місцевих бюджетів у фінансуванні програм і рівнем розвитку дорівнює -0,93 (коефіцієнт детермінації – 0,861);</p> <p>– кореляція між обсягами фінансування, залученими за рахунок коштів <i>інших джерел</i> і рівнем розвитку регіонів дорівнює 0,902 (коефіцієнт детермінації – 0,814); кореляція між часткою інших джерел у фінансуванні програм і рівнем розвитку дорівнює 0,904 (коефіцієнт детермінації – 0,817)</p>
<p>3. Сільські регіони з нижчим рівнем розвитку</p> <p>18 регіонів: АР Крим, Вінницька, Волинська, Житомирська, Закарпатська, Івано-Франківська, Кіровоградська, Львівська, Миколаївська, Одеська, Полтавська, Рівненська, Сумська, Тернопільська, Хмельницька, Черкаська, Чернівецька, Чернігівська</p>	<p>Спрямованість: сільські регіони.</p> <p>Середнє значення за економічною, соціальною і екологічною складовими є нижчим за середнє за державою.</p> <p>Комплексний інтегральний показник рівню соціально-економічного розвитку регіонів є нижчим за середній за державою</p>	<p>Наявний сильний зв'язок при фінансуванні <i>економічних програм</i>:</p> <p>– кореляція між часткою <i>державного бюджету</i> у фінансуванні програм і рівнем розвитку регіонів дорівнює 0,904 (коефіцієнт детермінації – 0,818);</p> <p>– кореляція між часткою <i>інших джерел</i> у фінансуванні програм і рівнем розвитку регіонів дорівнює -0,913 (коефіцієнт детермінації – 0,834)</p>
<p>4. Сільські регіони з вищим рівнем розвитку</p> <p>3 регіони: Львівська, Одеська, Херсонська</p>	<p>Спрямованість: сільські регіони.</p> <p>Середнє значення за економічною, соціальною і екологічною складовими є вищим за середнє за державою.</p> <p>Комплексний інтегральний показник рівня соціально-економічного розвитку регіонів є вищим за середній за державою</p>	<p>Наявний сильний зв'язок при фінансуванні <i>економічних програм</i>:</p> <p>– кореляція між часткою <i>державного бюджету</i> у фінансуванні програм і рівнем розвитку регіонів дорівнює 0,864 (коефіцієнт детермінації – 0,746);</p> <p>– кореляція між часткою <i>місцевих бюджетів</i> у фінансуванні програм і рівнем розвитку регіонів дорівнює -0,832 (коефіцієнт детермінації – 0,692);</p> <p>– кореляція між часткою <i>інших джерел</i> у фінансуванні програм і рівнем розвитку регіонів дорівнює -0,82 (коефіцієнт детермінації – 0,679).</p> <p>Наявний сильний зв'язок при фінансуванні <i>екологічних програм</i>:</p> <p>– кореляція між часткою <i>державного бюджету</i> у фінансуванні програм і рівнем розвитку регіонів дорівнює 0,834 (коефіцієнт детермінації – 0,695);</p> <p>– кореляція між часткою <i>місцевих бюджетів</i> у фінансуванні програм і рівнем розвитку регіонів дорівнює 0,805 (коефіцієнт детермінації – 0,649);</p> <p>– кореляція між часткою <i>інших джерел</i> у фінансуванні програм і рівнем розвитку регіонів дорівнює -0,827 (коефіцієнт детермінації – 0,685)</p>

У третьому розділі – «Методичне забезпечення впровадження партнерських відносин у ході планування розвитку адміністративних територій України» – узагальнено досвід практичної реалізації існуючих партнерських проєктів в Україні; на основі ключових аспектів планування розвитку економічної системи держави на засадах

партнерства розроблено методичний підхід щодо визначення пріоритетів під час вибору форми партнерських відносин; запропоновано методичний підхід до оцінки якості державних програм, а також їх масштабності; окрім того, запропоновано підходи до оцінки наявності партнерських відносин під час виконання цільової програми й оцінювання успішності реалізації державних програм; практична реалізація запропонованого методичного підходу дозволила сформувати аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору форми партнерства при здійсненні планування розвитку економічної системи держави, а також встановити мінімальні вимоги до якості програм відповідно до запланованого рівня масштабності проектів.

Кількість договорів, які реалізуються на партнерських засадах, укладених на початок 2019 року на території України, зросла на 70,3 % порівняно з 2012 роком. Проте реалізується з зазначених договорів лише 30,1 %. Як свідчить статистика, відсоток виконання планових обсягів фінансування за такими програмами складав близько 27,5 %.

З метою формування аналітичної бази для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору форми партнерства при здійсненні планування розвитку економічної системи держави розроблено методичний підхід щодо визначення пріоритетів у ході вибору форми партнерських відносин, який складається з 6 етапів (рис. 3).

Рис. 3. Методичний підхід до визначення пріоритетів при виборі партнерства:

Етап 1. Формування бази даних державних програм.

Етап 2. Оцінка характерних особливостей державних програм.

Етап 2.1. Оцінка якості державних програм.

Етап 2.2. Оцінка масштабності державних програм.

Етап 2.3. Групування державних програм за масштабністю.

Етап 3. Оцінка використання партнерства в рамках реалізації державних програм.

Етап 3.1. Оцінка наявності партнерських відносин в рамках виконання програми з позиції

здіяятих відповідальних виконавців.

Етап 3.2. Оцінка наявності партнерських відносин у рамках виконання програми з позиції залучених джерел фінансування програми.

Етап 4. Оцінка успішності реалізації державних програм.

Етап 4.1. Оцінка успішності реалізації державних програм за складовими.

Етап 4.2. Розробка шкали успішності реалізації державних програм.

Етап 5. Визначення мінімальних вимог до якості програм для досягнення певного рівня успішності їх реалізації залежно від рівнів масштабності проєктів.

Етап 5.1. Визначення наявності кореляційного зв'язку між якістю державних програм та успішністю їх реалізації.

Етап 5.2. Побудова кривих впливу якості державних програм на успішність їх реалізації для кожної групи масштабності.

Етап 5.3. Знаходження рівнянь апроксимації для кривих впливу якості державних програм на успішність їх реалізації для кожної групи масштабності.

Етап 5.4. Визначення критичних рівнів якості державних програм для кожної групи масштабності, необхідних для досягнення порогових значень успішності реалізації програм, методом дослідження функції на екстремуми.

Етап 6. Формування аналітичної бази для визначення ролей учасників партнерських відносин.

Етап 6.1. Визначення ефективності реалізації державних програм залежно від відповідальних виконавців на основі побудови регресійної моделі.

Етап 6.2. Розрахунок окремих коефіцієнтів еластичності для визначення впливу залучення представників кожної групи відповідальних виконавців на успішність реалізації програм за різною спрямованістю.

Етап 6.3. Визначення ефективності реалізації державних програм залежно від джерел фінансування на основі побудови регресійної моделі.

Етап 6.4. Розрахунок окремих коефіцієнтів еластичності для визначення впливу залучення фінансування з різних джерел на успішність реалізації програм за різною спрямованістю.

Запропоновано методичний підхід до оцінки якості державних програм, відповідно до якого за результатами експертної оцінки із застосуванням трибальної шкали (від 0 до 2 балів) проведено оцінювання якості проєктів за такими напрямками, як: комунікативність, інноваційність, організаційна забезпеченість, наукова обґрунтованість і практична реалізованість, що у повному обсязі розкриває складові якості програми. Цей підхід має універсальний характер і може бути застосований, незважаючи на специфічну спрямованість кожної програми (табл. 2).

Запропоновано підхід до оцінювання масштабності державних програм, який дозволяє провести їх групування виходячи з кількості завдань, що мають бути виконані для досягнення мети; кількості заходів, що реалізуються в рамках завдань; кількості основних виконавців; тривалість; очікуваних результатів; передбаченої загальної вартості реалізації проєкту. Оцінка масштабності програми може знаходитись у діапазоні від 0 до 12 балів. За результатами проведеного емпіричного дослідження державних цільових програм в Україні встановлено 5 груп масштабності програм: дуже малі, малі, середні, великі та дуже великі.

Методичний підхід до оцінки якості проєкту

Напрями оцінки якості (j)	Співвідносна важливість напрямку оцінки якості (α_j)	Характеристика напрямку оцінки якості (кількість критеріїв за напрямом оцінки (k_j), їх опис)	Приклад оцінки якості проєкту за напрямом ($O_{я_j}$)
Комунікативність	0,5	$k_j = 1$ Наявність: – зв'язки з іншими стратегічними документами	1
Інноваційність	0,5	$k_j = 1$ Наявність: – інноваційна складова за одним із пріоритетних напрямів інноваційної діяльності України	2
Організаційна забезпеченість	1,0	$k_j = 9$ Наявність структурних елементів: – визначення проблеми; – аналіз причин виникнення проблеми й обґрунтування необхідності її розв'язання; – оцінка фінансових, матеріально-технічних, трудових ресурсів, необхідних для виконання; – мета; – шляхи і способи розв'язання проблеми; – завдання і заходи; – очікувані результати; – ефективність; – обсяги та джерела фінансування	7
Наукова обґрунтованість	1,0	$k_j = 4$ Використання наукових методів при обґрунтуванні: – діагностика проблеми; – аналіз причин виникнення проблеми; – визначення пріоритетів і завдань; – прогноз очікуваних результатів	8
Практична реалізованість	1,0	$k_j = 5$ Наявність: – конкретні заходи; – відповідальні виконавці; – терміни виконання; – обґрунтованість фінансування; – оприлюднення результатів виконання	4
Зведена оцінка якості $O_{я} = \sum \frac{O_{я_j} \cdot \alpha_j}{k_j}; (0; 8)$			5

З метою визначення мінімальних вимог до рівня якості партнерських відносин запропоновано підхід до оцінки успішності реалізації державних програм. Успішність реалізації державних цільових програм пропонується розглядати з позицій: фактичне виконання поставлених у програмі завдань і фактичне залучення передбачених у програмі фінансових ресурсів (у загальному вигляді та за різними джерелами фінансування). Оцінка успішності реалізації державних програм знаходиться у допустимих межах від 0 до 2 балів. Для трактування отриманої оцінки використовується адаптована узагальнена шкала Харрінгтона, відповідно до якої використовуються три рівні успішності: низький [0; 0,74); задовільний [0,74; 1,26) та

високий [1,26; 2] (табл. 3).

Таблиця 3

Граничні рівні якості державних програм для отримання задовільних і високоуспішних проєктів

Група програм за масштабністю	Рівень якості	
	Задовільний рівень якості (для досягнення задовільного рівня успішності реалізації програми $\geq 0,74$)	Бажаний рівень якості (для досягнення високого рівня успішності реалізації програми $\geq 1,26$)
Дуже малі (до 1 вкл.)	не менш ніж 3 бали	не менш ніж 4 бали
Малі (понад 1 ... 2 вкл.)	не менш ніж 5 балів	не менш ніж 6 балів
Середні (понад 2 ... 3 вкл.)	не менш ніж 6 балів	не менш ніж 7 балів
Великі (понад 3 ... 4 вкл.)	не менш ніж 5 балів	не менш ніж 6 балів
Дуже великі (понад 4)	не менш ніж 6 балів	не менш ніж 7 балів

Таким чином, встановлено мінімальні вимоги до рівня якості партнерських відносин для досягнення задовільного та високого рівня успішності реалізації державних програм. Зв'язок між якістю партнерських відносин та успішністю реалізації програми не є повним, отже, дотримання наведених вимог до рівня якості партнерства не є єдиною достатньою умовою для забезпечення успішної реалізації.

Запропоновано підхід до оцінки наявності партнерських відносин під час виконання програми за ознаками: задіяні відповідальні виконавці та залучені джерела фінансування програми. Профіль задіяних у програмі відповідальних виконавців відображає представників таких груп: центральні органи виконавчої влади, включаючи міністерства, державні служби, агентства, інспекції, фонди й інші державні установи; місцеві органи виконавчої влади; органи місцевого самоврядування; наукові, науково-дослідні установи та конструкторські бюро, заклади вищої освіти; громадські організації та об'єднання, а також благодійні фонди й організації; суб'єкти господарювання.

Оцінка наявності партнерських відносин у рамках виконання програми з позиції залучених джерел фінансування програми проводиться на основі визначення структури фінансування проєктів.

До основних джерел фінансування державних програм віднесено: кошти державного бюджету України; кошти місцевих бюджетів; та інші джерела фінансування, до яких належать кошти позабюджетних фондів, внески учасників реалізації програм, гранти міжнародних організацій і кошти міжнародних програм, кошти суб'єктів господарювання, кошти фізичних осіб, цільові відрахування від прибутку організацій, що безпосередньо зацікавлені в реалізації програми, благодійні та спонсорські внески, кредитні кошти тощо.

Базуючись на результатах проведеної оцінки наявності партнерських відносин у рамках виконання програми з позиції задіяних відповідальних виконавців і з позиції залучених джерел фінансування програми, а також успішності реалізації державних програм, побудовано регресійні моделі впливу залучення відповідальних виконавців (табл. 4) і залучення джерел фінансування (табл. 5) на успішність реалізації державних програм за різною спрямованістю впливу на економічну систему держави.

Таблиця 4

Моделі впливу відповідальних виконавців на успішність реалізації державних цільових програм

Спрямованість державної програми	Регресійна модель	Коефіцієнти еластичності
Економічна	$y = 0,806192 \cdot \text{МОВВ} - 0,307 \cdot \text{ОМС} - 0,23532 \cdot \text{СГ} + 0,210055 \cdot \text{НДУ};$ $R^2 = 0,79$	$E_{(\text{МОВВ})} = 1,05;$ $E_{(\text{ОМС})} = -0,13;$ $E_{(\text{СГ})} = -0,10;$ $E_{(\text{НДУ})} = 0,14$
Соціальна	$y = 0,802135 \cdot \text{ГО} + 0,42564 \cdot \text{НДУ} + 0,335069 \cdot \text{ОМС} + 0,034386 \cdot \text{МОВВ};$ $R^2 = 0,99$	$E_{(\text{ГО})} = 0,39;$ $E_{(\text{НДУ})} = 0,41;$ $E_{(\text{ОМС})} = 0,16;$ $E_{(\text{МОВВ})} = 0,05$
Екологічна	$y = 0,739914 \cdot \text{НДУ} + 0,278734 \cdot \text{СГ} + 0,175611 \cdot \text{МОВВ};$ $R^2 = 0,99$	$E_{(\text{НДУ})} = 0,40;$ $E_{(\text{СГ})} = 0,30;$ $E_{(\text{МОВВ})} = 0,29$

Умовні позначення: МОВВ – місцеві органи виконавчої влади; ОМС – органи місцевого самоврядування; СГ – суб'єкти господарювання; НДУ – науково-дослідні установи.

Таблиця 5

Моделі впливу залучення джерел фінансування на успішність реалізації державних цільових програм

Спрямованість державної програми	Регресійна модель	Коефіцієнти еластичності
Економічна	$y = 0,586379 \cdot \text{ДБ} + 0,489821 \cdot \text{ІД} - 0,21903 \cdot \text{МБ};$ $R^2 = 0,62$	$E_{(\text{ДБ})} = 0,62;$ $E_{(\text{МБ})} = -0,05;$ $E_{(\text{ІД})} = 0,43$
Соціальна	$y = 0,691389 \cdot \text{ІД} + 0,576767 \cdot \text{МБ} + 0,551101 \cdot \text{ДБ};$ $R^2 = 0,75$	$E_{(\text{ДБ})} = 0,60;$ $E_{(\text{МБ})} = 0,13;$ $E_{(\text{ІД})} = 0,26$
Екологічна	$y = 5,121008 \cdot \text{МБ} + 0,171781 \cdot \text{ІД} + 0,13364 \cdot \text{ДБ};$ $R^2 = 0,96$	$E_{(\text{ДБ})} = 0,19;$ $E_{(\text{МБ})} = 0,70;$ $E_{(\text{ІД})} = 0,11$

Умовні позначення: ДБ – державний бюджет, МБ – місцеві бюджети; ІД – інші джерела.

Силу впливу кожного суб'єкта, залученого до реалізації програми, на успішність реалізації програм визначено за допомогою розрахунку приватних коефіцієнтів еластичності, на основі чого сформовано аналітичну базу для визначення ролей учасників партнерських відносин.

Визначено, що залежно від спрямованості програми (економічної, соціальної або екологічної) вплив джерел фінансування не завжди є ефективним, зокрема, під час аналізу державних програм економічної спрямованості залучення місцевих бюджетів не було ефективним, що підтверджено моделлю.

Розроблена в роботі аналітична база для визначення ролей учасників партнерських відносин при плануванні розвитку економічної системи може стати дієвим інструментом при прийнятті рішень щодо залучення фінансових ресурсів і

відповідальних виконавців під час розробки державних програм і проєктів.

ВИСНОВКИ

У дисертації вирішено наукове завдання, що полягає у визначенні теоретичних аспектів, розробці науково-методичних і практичних рекомендацій щодо забезпечення планування розвитку економічної системи держави на основі партнерських відносин. Результати проведеного дослідження дозволяють зробити такі висновки:

1. Узагальнено теоретичне підґрунтя визначення змісту поняття «система», визначено її властивості та розглянуто сутність поняття «економічна система», сформовано класифікацію наявних теоретичних підходів до визначення її змісту. Розглянуто процес розвитку економічної системи та графічно наведено складові сталого соціально-економічного розвитку економічної системи держави, які базуються на узагальненні цілей соціально-економічного розвитку економічної системи держави, що дозволило сконцентрувати подальше дослідження на основних складових розвитку економічної системи держави.

Визначено основних учасників планування розвитку економічної системи держави, яких поділено залежно від ступеня та характеру залучення до процесу на три групи та які включають державну й громадську компоненти, що дало змогу обґрунтувати доцільність залучення різних категорій учасників до процесу планування.

2. Розроблена структурна модель механізму реалізації партнерських проєктів у рамках планування розвитку економічної системи держави дала змогу провести детальний аналіз та узагальнити ключові аспекти партнерства, які впливають на розвиток економічної системи держави. Проведено аналіз наявного нормативно-правового забезпечення партнерських відносин в Україні. Сформульовано основні елементи механізму реалізації партнерства відповідно до законодавства України.

Узагальнено міжнародний досвід реалізації і регламентації програм, які базуються на партнерських засадах. Виявлено основні передумови успішного партнерства між державою і приватним сектором. Узагальнено оцінки розвитку публічно-приватного партнерства для різних груп країн, що дозволило скласти профілі держав і провести дослідження особливостей реалізації партнерських проєктів у державах, які близькі за своїм профілем до України.

3. Визначено рівні соціально-економічного розвитку адміністративних територій України, що базуються на розрахунку інтегрального показника розвитку за трьома складовими. На основі кореляційного аналізу встановлено наявність взаємозв'язків між різними формами державної фінансової підтримки розвитку територій і рівнем їх розвитку, що дало змогу визначити дієвість основних форм фінансової підтримки держави.

4. Вибір форми партнерських відносин запропоновано здійснювати у 6 етапів:
- формування бази даних;
  - оцінка характерних особливостей програми;

- оцінка використання партнерства в рамках реалізації державної програми;
- оцінка успішності реалізації державної програми;
- визначення мінімальних вимог до якості програми залежно від рівня масштабності проєктів;
- формування аналітичної бази для визначення ролей учасників партнерських відносин.

Практична реалізація запропонованого методичного підходу дала змогу сформуванню аналітичну базу для прийняття рішень щодо пріоритетності вибору форми партнерства при здійсненні стратегічного планування розвитку економічної системи держави.

5. Проведено оцінювання якості партнерських відносин під час планування розвитку економічної системи держави на основі програмних документів, що дало змогу визначити вимоги до партнерів для досягнення певного рівня успішності реалізації програм. У результаті отримано можливість формування аналітичної бази для визначення ролей учасників партнерських відносин.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Kanova O. A. Partnership approach to the strategic planning of the socio-economic development // Соціально-трудові відносини: проблеми науки та практики : монографія / за ред. Т. А. Костишиної. Полтава : ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі», 2020. С. 563–576.

Особистий внесок: проаналізовано учасників процесу планування соціально-економічного розвитку економічної системи за умови застосування партнерського підходу.

Статті у вітчизняних наукових фахових виданнях:

2. Канова О. А. Основні аспекти державно-приватного партнерства. *Управління розвитком*. 2011. № 21 (118). С. 147–150.

3. Канова О. А. Методичний підхід до визначення рівня соціально-економічного розвитку регіонів. *Економічна наука XXI століття: реалії та перспективи : збірник наукових праць з актуальних проблем економічних наук*. 2013. Ч. 1. С. 188–197.

4. Канова О. А. Особливості процесу розробки та реалізації проєктів публічно-приватного партнерства. *Східна Європа: економіка, бізнес та управління*. 2017. Вип. 3 (08). URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/8-2017-ukr>

5. Канова О. А. Дієвість фінансової підтримки розвитку адміністративних територій України. *Моделювання регіональної економіки*. 2019. Вип. 2 (34). С. 197–209.

Статті у наукових фахових виданнях інших держав та у виданнях України, які включені до міжнародних наукометричних баз:

6. Kanova O. A. Assessment of the regional socio-economic development level. *Индустриален Мениджмънт*. 2015. Брой 1. Година 12. С. 13–20. ISSN 1312-3793.

7. Канова О. А. Проблемні питання реалізації програм розвитку економіки

України. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 28–1 / 2018. С. 82–87 (включено до: *Index Copernicus*).

Опубліковані праці апробаційного характеру:

8. Канова О. А. Законодавче регулювання державно-приватного партнерства в Україні // Конкурентоспроможність та інновації: проблеми науки та практики : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 22–23 листоп. 2011 р.). Харків : ХНЕУ, 2011. С. 50–51.

9. Канова О. А. Визначення впливу партнерських відносин на рівень соціально-економічного розвитку регіонів держави // Сталий розвиток підприємств, регіонів, країн : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Дніпропетровськ, 5–7 листоп. 2012 р.). Дніпропетровськ : НГУ, 2012. С. 207–208.

10. Канова О. А. Огляд світових методик оцінки готовності країн до впровадження публічно-приватного партнерства // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 24–25 берез. 2016 р.). Харків : Вид-во «НТМТ», 2016. С. 51–53.

11. Канова О. А. Основні принципи ефективного публічно-приватного партнерства // Системи розробки та постановки продукції на виробництво : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф. (Суми, 17–20 трав. 2016 р.). Суми : СумДУ, 2016. С. 64–65.

12. Канова О. А. Основні ризики проектів публічно-приватного партнерства // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 30–31 берез. 2017 р.). С. 47–48.

13. Kanova O. A. Modern approaches to the essence of the concept «economic system» // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 29–30 берез. 2018 р.). Харків : Видавець ФОП Мезіна, 2018. С. 28–29.

14. Канова О. А. Огляд сучасних підходів до оцінки якості цільових програм в Україні // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків, 18–19 берез. 2019 р.). Харків : ФОП Панов А. М., 2019. С. 63–65.

15. Kanova O. A. Modern approaches to the evaluation of the economic system development // Сучасні проблеми управління підприємствами: теорія та практика : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (Харків – Торунь, 3–4 берез. 2020 р.). Харків : ФОП Панов А. М., 2020. С. 11–12.

16. Kanova O. A., Kryvobok K. V. Practical experience of the partnership projects implementation in Ukraine // Економічний розвиток і спадщина Семена Кузнеця : матеріали V наук.-практ. конф. (Харків, 26–27 листоп. 2020 р.). Одеса : Гельветика, 2020. С. 66–67.

Особистий внесок: проаналізовано специфіку реалізації партнерських проектів у контексті впливу на розвиток економічної системи України.

АНОТАЦІЯ

Канова О. А. Планування розвитку економічної системи держави на засадах партнерства. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. –

Науково-дослідний центр індустріальних проблем розвитку НАН України, Харків, 2021.

Визначено основних учасників планування розвитку економічної системи держави, яких поділено залежно від ступеня та характеру залучення до процесу на три групи та які включають державну й громадську компоненти, що дало змогу обґрунтувати доцільність залучення різних категорій учасників до процесу планування.

Розроблено структурну модель механізму реалізації партнерських проєктів у рамках планування розвитку економічної системи держави.

Виявлено основні передумови успішного партнерства між державою і приватним сектором.

На основі кореляційного аналізу встановлено наявність взаємозв'язків між різними формами державної фінансової підтримки розвитку територій і рівнем розвитку адміністративних територій України, що дало змогу визначити дієвість основних форм фінансової підтримки держави.

Розроблено методичний підхід щодо визначення пріоритетів під час вибору форми партнерських відносин, який складається з 6 етапів.

Запропоновано підхід до оцінки якості партнерських відносин у державних цільових програмах, який дозволив визначити вимоги до партнерів для досягнення певного рівня успішності реалізації програми.

Ключові слова: соціально-економічний розвиток, планування розвитку, економічна система держави, розвиток економічної системи держави, партнерські відносини.

АННОТАЦІЯ

Канова О. А. Планирование развития экономической системы государства на основах партнерства. – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Научно-исследовательский центр индустриальных проблем развития НАН Украины, Харьков, 2021.

Определены основные участники планирования развития экономической системы государства, которые разделены в зависимости от степени и характера вовлечения в процесс на три группы и включают государственную и общественную компоненты, что позволило обосновать целесообразность привлечения различных категорий участников в процесс стратегического планирования.

Разработана структурная модель механизма реализации партнерских проєктов в рамках планирования развития экономической системы государства.

На основе корреляционного анализа установлено наличие взаимосвязей между различными формами государственной финансовой поддержки развития территорий и уровнем развития административных территорий Украины, что позволило определить действенность основных форм финансовой поддержки государства.

Разработан методический подход к определению приоритетов в ходе выбора

формы партнерских отношений, который состоит из 6 этапов.

Предложен подход к оценке качества партнерских отношений в государственных целевых программах, который позволил определить требования к партнерам для достижения определенного уровня успешности реализации программы.

Ключевые слова: социально-экономическое развитие, планирование развития, экономическая система государства, развитие экономической системы государства, партнерские отношения.

SUMMARY

Kanova O. A. Planning of the state economic system development on the basis of partnership. – Qualifying scientific paper on the rights of a manuscript.

Thesis for obtaining the degree of the Candidate of Economic Sciences by Specialty 08.00.03 – Economics and Management of National Economy. – Research Centre for Industrial Development Problems of NAS of Ukraine, Kharkiv, 2021.

The theoretical basis of sustainable socio-economic development of the state economic system was generalized.

Compilation of a hierarchical system of forecast and planning documents for socio-economic development of Ukraine allowed to identify the main participants in the planning process depending on the degree and nature of their involvement in it. The main participants in the process of planning of the state economic system development were divided into three groups, namely key participants, primary and secondary stakeholders, including state and public components. This made it possible to justify the feasibility of involving different categories of participants in the planning process.

In order to substantiate the expediency of partnership relations in the planning and implementing measures for the state economic system development, approaches to the organization of planning of the state economic system development were theoretically generalized.

The structural model of the mechanism of partner projects implementation was provided within the planning of the state economic system development. This model is based on the basic system-forming planning elements. On its foundation, the specifics of partnership relations in Ukraine were studied and the influence of such relations on the state economic system development was determined.

An analysis of the existing regulatory and legal support of partnership relations in Ukraine was conducted. The main elements of the partnership implementation mechanism are formulated in accordance with the legislation of Ukraine. A detailed analysis of each aspect of the partnership revealed opportunities for the implementation of a partnership approach to strategic planning of the state economic system development.

The main prerequisites for a successful partnership between the state and the private sector have been identified.

The dynamics of the level of development of administrative territories of the state economic system was studied. This served as a basis for further analysis of the impact of certain factors on the level of development.

Based on the correlation analysis, the existence of relationships between different forms of state financial support for the development of territories and the level of development of administrative territories of Ukraine was identified. Its results helped to establish the existence of significant relationships between various forms of state financial support for the development of territories, namely financial resources coming from the state budget, local budgets and other sources and the level of development of administrative territories of Ukraine.

The experience of practical implementation of existing partnership projects in Ukraine is generalized.

Based on the key aspects of strategic planning of the state economic system development on the basis of partnership, a methodological approach to determining priorities in the choice of the form of partnership was developed. It consists of 6 stages, namely the formation of a database of state target programs; assessment of the features of state target programs; assessment of the use of partnership in the implementation of state targeted programs; assessment of the success of the implementation of state target programs; determination of minimum requirements for the quality of programs to achieve a certain level of success of their implementation; formation of an analytical base for determining the roles of participants in partnership relations.

In order to determine the minimum requirements for the level of quality of partnership relations, an approach to assessing the success of state programs was proposed. The implementation of this approach allowed to form an analytical basis for decision-making on the priority of choosing the form of partnership during the implementation of strategic planning of the state economic system development.

Based on the generalization of existing methods, a methodical approach to assessing the quality of state target programs was proposed, which more fully reveals the components of the quality of such programs, and can be applied regardless of their specific focus.

The analytical framework developed in the work to determine the roles of partners in the planning of economic system development can be an effective tool in decision-making to attract financial resources and responsible executors in the development of state programs and projects.

Key words: socio-economic development; planning of development; state economic system; state economic system development; partnership relations.

Формат 60×84/16. Ум. друк. арк. 0,9 Тир. 100 прим. Зам. № .
Підписано до друку 05.02.2021 Папір офсетний.

Надруковано з макету замовника у ФОП Бровін О.В.
61022, м. Харків, вул. Трінклера, 2, корп. 1, к. 19. Т. (057) 758-01-08, (066) 822-71-30
Свідоцтво про внесення суб'єкта до Державного реєстру

Видавців та виготівників видавничої продукції серія ДК 3587 від 23.09.09 р.